

Plan v 20. točkah za izvajanje Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih za nemški in srbski jezik

Izhodišče

Sporazum Sveta Evrope, **Evropska listina o regionalnih in manjšinskih jezikih**, zavezuje Slovenijo da v javnosti in vsakdanjem življenju ščiti in podpira svoje **avtohtone manjšinske jezike** (nemščino, italijanščino, hrvaščino, jezik romov, srbsščino, madžarščino) in Svetu Evrope o tem vsaka tri leta predloži poročilo. Po prejemu državnega poročila preveri pristojna strokovna komisija Evropskega sveta kako so se zaveze iz priporočil iz listine Sveta Evrope izvajale in na podlagi preveritve izda poročilo s priporočili. Ta priporočila pozivajo državne institucije k konkretnim ukrepanjem z namenom, da se obveznosti iz podpisanega sporazuma izvedejo in skozi to politične, pravne in resnični položaj manjšinskega jezika izboljšajo. Na podlagi tega poročila Odbor ministrov Sveta Evrope poda dodatna priporočila državi. Državne institucije so pozvane, da ta **priporočila Sveta Evrope** s sodelovanjem z zvezami manjšin uresničijo še pred naslednjim terminom obveznega triletnega poročila.

Naslednji **Plan v 20 točkah** obsega priporočila, katera je Svet Evrope leta 2004, 2007, 2010 in 2014 podal za izvajanje **Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih** za nemški in srbski jezik v Sloveniji. Priporočilo upošteva tudi priporočila, ki so bila navedena po preveritvi in poročilih v **Okvirnem sporazumu o zaščiti narodnih manjšin** in v preveritvi in poročilih **Evropske komisije proti rasizmu in netoleranci (ECRI)**.

O nedvomno avtohtoni, že od 12. stoletja na področju Slovenije prisotni **nemški narodni skupnosti**, se v slovenski javnosti ne govori. Poročila v medijih o tej narodni skupnosti so redka in po navadi negativna. Še dolgo po osamosvojitvi Slovenije (1990) je slovenska vlada trdila, da v Sloveniji ni pripadnikov nemške manjšine. Šele s podpisom »Kulturnega sporazuma« z Republiko Avstrijo 2001 je Slovenija priznala obstoj prebivalcev nemške narodnosti. Na vsak način pa se Slovenija vsa leta brani nemško narodno skupnost priznati kot avtohtono narodno skupnost po 64. členu Slovenske ustave in nemški jezik zaščititi po Evropski listini o regionalnih in manjšinskih jezikih. Takšna neenaka obravnava nemške narodne skupnosti je protiustavna in diskriminaturna.

Od osamosvojitve Slovenije dalje se je položaj avtohtone **srbske narodne skupnosti** in jezika močno poslabšal. Čeprav je srbska narodna skupnost na tem področju prisotna že od 16. stoletja in živi predvsem v krajih Marindol, Bojanci, Miliči in Paunoviči (občina Črnomelj, Bela krajina), Slovenija tudi te narodne skupnosti ni priznala po 64. členu Slovenske ustave. Srbi so imeli v času Habsburške monarhije več pravic, tako pri rabi srbskega jezika kot tudi kot priznana avtohtona narodna skupnost. Tudi v času Jugoslavije je bil položaj srbske narodne skupnosti boljši. Do osamosvojitve Slovenije so imeli možnost učenja srbskega jezika v šoli. Danes otroci srbske narodne skupnosti nimajo možnosti učenja srbskega jezika in spoznavanja njihove zgodovine in kulture v vrtcu ali šoli. Druženje ob Cerkvenih praznikih in Sveta maša so ostali edina možnost negovanja srbskega jezika, vere in kulture v javnosti. Njihove jezikovne in kulturne potrebe lahko sicer negujejo samo v okviru družine. Srbska narodna skupnost se počuti s strani Slovenije popolnoma prezrta in pozabljena.

Slovenski organi oblasti niso doslej naredili nobenega koraka k uresničitvi in izvajanju priporočil Sveta Evrope za izvajanje Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih za nemški in srbski jezik. Prav tako ne obstaja nobeno sodelovanje med slovenskimi organi oblasti z društvi nemške in srbske narodne skupnosti na tem področju.

Mi, **Zveza kulturnih društev nemške narodne skupnosti v Sloveniji** in **Srpska pravoslavna občina Marindol**, pozivamo slovenske organe oblasti k priznanju nemške in srbske skupnosti po 64. členu Slovenske ustave in k izvajanju Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih v avtohtonih nemških in srbskih krajih v Sloveniji. Kot prvi korak k temu procesu predlagamo slovenskim organom oblasti, da prične pogovore in dogovore z našima skupnostima o uveljavljanju priporočil Sveta Evrope, ki so navedene v spodaj opisanem **Planu v 20. točkah**.

Plan v 20. točkah

I. Priznanje

1. Priznanje avtohtonih nemške in srbske narodne skupnosti in jezika v slovenskem pravnem redu (po členu 64. Slovenske ustave) in uveljaviti Okvirni sporazum o zaščiti narodnih manjšin za nemško¹ in srbsko² narodno skupnost
2. Uveljaviti Evropsko listino o regionalnih in manjšinskih jezikih na avtohtonih nemških in srbskih jezikovnih področjih v tesnem sodelovanju in transparentnih posvetovanjih z nemško in srbsko narodno skupnostjo³
3. Vzpostaviti postopke za posvetovanje z društvi nemške in srbske narodne skupnosti pri delovanju strukturne politike za ohranitev in podpiranje nemškega in srbskega jezika (npr. svet o izvajanju Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih in priporočil Sveta Evrope ter pripravah triletnega poročila za Evropski svet⁴). Kod takojšen ukrep naj postane Urad za narodnosti pristojen tudi za nemško in srbsko narodno skupnost.
4. Razvijati povezave med različnimi regionalnimi skupinami nemške narodne skupnosti.⁵ Ker Zveza kulturnih društev nemške narodne skupnosti v Sloveniji kot krovna organizacija to obvezo že zagotavlja, naj ji Slovenija zagotovi vso institucionalno podporo. Zveza združuje šest društev: Most svobode (Maribor), Društvo Kočevjarjev staroselcev (Občice), Kulturno društvo nemško govorečih žena Mostovi (Maribor), Kulturno društvo Celje ob Savinji (Celje), Kulturno društvo nemško govoreče mladine (Ljubljana, Kulturno društvo Apaško polj (Apače).
5. Zagotoviti dolgoročno trajno dodelitev zadostnih finančnih sredstev za zaščito in podporo za delovanje društev nemške⁶ in srbske⁷ narodne skupnosti. Višina finančnih sredstev naj bo po glavi približno enaka višini finančne podpore kot je za madžarsko in italijansko narodno manjšino.
6. Odločno vzpodbuditi in olajšati uporabo nemškega in srbskega jezika v javnem življenju⁸

II. Izobraževanje

7. V sodelovanju obeh narodnih skupnosti naj se izdelajo modeli za razvoj in izobraževanje v nemškem in srbskem jeziku kot avtohtonem manjšinskem jeziku in ponudijo obema skupnostima.⁹
8. Uvede naj se
 - Pouk v nemščini - dvojezični vrtec, dvojezični pouk v osnovni šoli kot primarni in sekundarni na Štajerskem (Maribor, Apače, Celje, Radlje ob Dravi, Ptuj, Ljutomer) in na področju Kočevja (Dolenjske toplice in Semič, gimnazija Novo mesto) in v obliki jezikovnih tečajev za odrasle¹⁰
 - Pouk v srbskem jeziku v vrtcu, na osnovni šoli (vsaj en razred) in kasneje na gimnaziji (Novo mesto) in v obliki jezikovnih tečajev za odrasle¹¹
9. Starše in otroke se naj opozori na možnost pouka v nemškem oziroma srbskem jeziku in jih spodbuja, da to ponudbo tudi koristijo.¹²
10. V učnih načrtih upoštevati značilnosti avtohtone nemške in srbske narodne skupnosti¹³
11. V šolskih učbenikih obravnavati karakteristične značilnosti avtohtone nemške in srbske narodne skupnosti (še posebej v učbenikih zgodovine)¹⁴
12. Javnost informirati o značilnostih avtohtonih skupnosti nemške in srbske narodnosti. Informacije o obeh narodnih skupinah naj postanejo del učnega načrta izobraževanja učiteljev¹⁵

13. Podpira naj se raziskovanje nemškega jezika (npr. Kočevskega narečja) in srbskega jezika (Bela krajina) na univerzah in podobnih institucijah¹⁶

III. Mediji

14. Skozi medije se naj širši javnosti posredujejo splošne karakteristike nemške in srbske avtohtone narodne skupnosti in s tem spodbudi občutek in dožemanje njihove prisotnosti.¹⁷ Tako bi se lahko končalo dosedanje sistematično neupoštevanje njihove prisotnosti v množičnih občilih (predvsem nemške narodne skupnosti in njenih kulturnih prireditev)
15. Informirati širšo javnost o značilnostih avtohtone nemške in srbske narodne skupnosti, kar naj postane hkrati tudi vsebina in cilj pri izobraževanju novinarjev.¹⁸
16. Radijske oddaje
- radijske odaje v nemškem jeziku (npr. Maribor, Celje, Ljubljana, Novo mesto).¹⁹ Nemški jezik se naj v oddajah uporablja na način in enaki meri kot se uporablja madžarski in italijanski jezik
 - radijske oddaje v srbskem jeziku (Črnomelj, Metlika) s ciljem prikazati življenje, kulturo in jezik avtohtone srbske narodne skupnosti²⁰
17. Televizijske oddaje
- televizijske oddaje v nemškem jeziku (npr. Ljubljana, Maribor, Celje, Novo mesto).²¹ Nemški jezik se naj v oddajah uporablja na način in enaki meri kot se uporablja madžarski in italijanski jezik.
 - televizijske oddaje v srbskem jeziku (Novo mesto, Ljubljana) s ciljem prikazati življenje, kulturo in jezik avtohtone srbske narodne skupnosti.²²

IV. Razumevanje in tolerantnost

18. Odločno nastopiti proti izražanju nestrpnosti, stigmatizacije in zaničljivih izjav v množičnih občilih nasproti nemški narodni skupnosti in se odločno zavzemati za stališča medsebojnega razumevanja, jasno zastopati stališča proti nestrpnosti, ki bi bila v nasprotju z dobro prakso medsebojnega razumevanja in tolerance vseh narodnih manjšin in njihovega jezika.²³
19. Vzpostavitev kulturnih povezav nemške in srbske narodne skupnosti z drugimi narodnimi skupnostmi.²⁴

V. Prekomejna izmenjava

20. Podpirati in vzpodbujati preko mejno izmenjavo in sodelovanje v obliki kot je navedeno v Evropski listini o regionalnih in manjšinskih jezikih v dobrobit nemškega jezika²⁵ (še posebej Avstrija, Nemčija) in srbskega jezika²⁶ (Srbija, Bosna).

7.9.2015

Zveza kulturnih društev nemško govoreče narodne skupnosti v Sloveniji

Srpska pravoslavna cerkvena občina Marindol

Priloga: Poročila Sveta Evrope

Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih:

ECRML (2014) 5 / RecChL (2014) 4

Angleščina: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML4_en.pdf

Slovenščina: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML4_sl.pdf

ECRML (2010) 5 / RecChL (2010) 5

Angleščina: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML3_en.pdf

Slovenščina: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML3_sl.pdf

ECRML (2007) 4 / RecChL (2007) 5

Angleščina: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML2_en.pdf

Slovenščina: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML2_sl.pdf

ECRML (2004) 3 / RecChL (2004) 3

Angleščina: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML1_en.pdf

Slovenščina: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/SloveniaECRML1_sl.pdf

Okvirni sporazum o zaščiti narodnih manjšin:

ACFC/OP/ III (2011) 003

Angleščina: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_3rd_OP_Slovenia_en.pdf

Slovenščina: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_3rd_OP_Slovenia_sl.pdf

ACFC/INF/OP/ II (2005) 005

Angleščina: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_2nd_OP_Slovenia_en.pdf

Slovenščina: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_2nd_OP_Slovenia_sl.pdf

ACFC/INF/OP/ I (2005) 002

Angleščina: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_1st_OP_Slovenia_en.pdf

Evropska komisija proti rasizmu in netoleranci (ECRI):

CRI (2014) 39

Angleščina: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Slovenia/SVN-CbC-IV-2014-038-ENG.pdf>

Slovenščina: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Slovenia/SVN-CbC-IV-2014-038-SVN.pdf>

CRI (2007) 5

Angleščina: http://hudoc.ecri.coe.int/XMLEcri/ENGLISH/Cycle_03/03_CbC_eng/SVN-CbC-III-2007-5-ENG.pdf

Slovenščina: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Slovenia/SVN-CbC-III-2007-5-SVN.pdf>

CRI (2003) 39

Angleščina: http://hudoc.ecri.coe.int/XMLEcri/ENGLISH/Cycle_02/02_CbC_eng/02-cbc-slovenia-eng.pdf

Slovenščina: <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Slovenia/SVN-CbC-II-2003-039-SVN.pdf>

Navedki priporočil iz poročil (¶ = številka na robu v poročilu)

1 ECRML (2014) 5: ¶ 34, 36; RecChL (2014) 4; ECRML (2010) 5: ¶ 32-33, 36-37; ACFC/INF/OP/ I (2005) 002: ¶ 25; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 13; ACFC/OP/ III (2011) 003: ¶ 29, 31, 34; CRI (2014) 39: ¶ 137

2 ECRML (2014) 5: ¶ 35, 36; RecChL (2014) 4; ECRML (2010) 5: ¶ 19

3 ECRML (2014) 5: ¶ 14; ECRML (2010) 5: ¶ 11-14, 16; RecChL (2007) 5; ECRML (2004) 3: ¶ 44; RecChL (2004) 3

4 ECRML (2014) 5: ¶ 8, 102, 104; ECRML (2010) 5: ¶ 78-81; ECRML (2007) 4: ¶ 60; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 8

5 ECRML (2010) 5: ¶ 52-54; ECRML (2007) 4: ¶ 41-42

6 ECRML (2014) 5: ¶ 46-47; ECRML (2010) 5: ¶ 42-44, 46; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 19, 192; ACFC/OP/ III (2011) 003: ¶ 20, 33, 83, 85, 149, 157; CRI (2007) 5: ¶ 79, 82

7 ECRML (2014) 5: ¶ 48-49

8 ECRML (2014) 5: ¶ 58; ECRML (2010) 5: ¶ 47-48, 51; ECRML (2007) 4: ¶ 37, 39-40

9 ECRML (2014) 5: ¶ 65; ECRML (2007) 4: ¶ 43-45; ECRML (2004) 3: ¶ 63

10 ECRML (2014) 5: ¶ 67-68; ECRML (2010) 5: ¶ 55-59; ECRML (2007) 4: ¶ 43-45; ECRML (2004) 3: ¶ 63; RecChL (2004) 3; ACFC/INF/OP/ I (2005) 002: ¶ 24, 45, 93;

ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 111-112

11 ECRML (2014) 5: ¶ 72-73

12 ECRML (2014) 5: ¶ 65; ECRML (2010) 5: ¶ 55

13 ECRML (2014) 5: ¶ 100; ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

14 ECRML (2014) 5: ¶ 100; ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

15 ECRML (2014) 5: ¶ 100; ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

16 ECRML (2014) 5: ¶ 76; ECRML (2010) 5: ¶ 63-65

17 ECRML (2014) 5: ¶ 97, 100; ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

18 ECRML (2010) 5: ¶ 74-77; ECRML (2007) 4: ¶ 57

19 ECRML (2014) 5: ¶ 55, 58; ECRML (2010) 5: ¶ 47-48, 51; ECRML (2007) 4: ¶ 37, 39-40; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 112; CRI (2003) 39: ¶ 45

20 ECRML (2014) 5: ¶ 58

21 ECRML (2014) 5: ¶ 55, 58; ECRML (2010) 5: ¶ 47-48, 51; ECRML (2007) 4: ¶ 37, 39-40; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 112; CRI (2003) 39: ¶ 45

22 ECRML (2014) 5: ¶ 58

23 ECRML (2014) 5: ¶ 89-90; ECRML (2010) 5: ¶ 72-73; ECRML (2007) 4: ¶ 57-58; ACFC/INF/OP/ I (2005) 002: ¶ 42, 92; ACFC/INF/OP/ II (2005) 005: ¶ 96; ACFC/OP/ III (2011) 003: ¶ 15, 72, 149; CRI (2014) 39: ¶ 137; CRI (2003) 39: ¶ 39; CRI (2007) 5: ¶ 78, 81

24 ECRML (2010) 5: ¶ 52-54; ECRML (2007) 4: ¶ 41-42

25 ECRML (2014) 5: ¶ 82; ECRML (2010) 5: ¶ 66-67, 69

26 ECRML (2014) 5: ¶ 82; ECRML (2010) 5: ¶ 81-82